

Ο ΓΑΜΟΣ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑΐ.

Γεγονός τι, ὅπερ διετέλει μέχρι τοῦδε ἄγνωστον, ἐπὶ νῆγκεν ἐν Ἀγγλίᾳ περὶ τὰ μέσα τοῦ παρόντος αἰῶνος σπουδαίαν τροποποίησιν ἐν τῇ περὶ γάμου νομοθεσίᾳ τῇ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἰσχυροῦσῃ. Τὸ γεγονός τοῦτο ἀναφέρει ὡς ἐξῆς ἡ βρετανικὴ «Σύγχρονος Ἐπιθεώρησις» :

Ὅτε ἐν ἔτει 1782 ὁ κ. Ἰακώβος Κάμπελ καὶ ἡ νεαρά σύζυγος τοῦ γέροντος Χριστοφορίου Λούδλωφ συνενοήθησαν νὰ δραπετεύσωσιν, ἡγνόνουν βεβαίως ὅτι ἡ πράξις αὐτῶν ἐμελλε νὰ χρησιμεύσῃ τῇ βουλῇ τῶν λόρδων ὡς βάσις σπουδαίας τροποποιήσεως τῆς νομοθεσίας ὡς πρὸς τὰς συζυγικὰς σχέσεις.

Ἡ ἱστορία τοῦ γεγονότος τούτου, ὅπερ παρέσχεν ἀφορμὴν εἰς τὴν συζήτησιν ταύτην, ἔχει ἐν συντόμῳ ὡς ἐξῆς.

Ἐν ἔτει 1781 ὁ ὑπολοχαγὸς Κάμπελ διέμενεν ἐν Βριστόλῃ, ἐντολὴν ἔχων νὰ στρατολογήσῃ ἄνδρας διὰ τὸ σύνταγμα αὐτοῦ, ὅπερ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐστρατοπεύδευεν ἐν Ἀμερικῇ. Εἰς ἀπόστασιν 10 χιλιομέτρων ἀπὸ τῆς Βριστόλης ὑπῆρχε χωρίον τι, ἐνθα ἔζη φαρμακοποιὸς τις ὀνόματι Χριστοφόρος Λούδλωφ μετὰ τῆς νεαρᾶς αὐτοῦ συζύγου Μαρίας Μπλανσάρ. Ὁ Κάμπελ μετέβη κατὰ τύχην εἰς τὸ χωρίον ἐκεῖνο καὶ ἐγνώρισε τὴν γυναῖκα ἐκείνην, μεθ' ἧς συνέδεσε πόσον στενὰς σχέσεις, ὥστε, ὅτε ὁ νεαρὸς ὑπολοχαγὸς ἐμελλε ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ Βριστόλης, ἡ Μαρία ἠκολούθησεν αὐτόν. Οἱ δύο ἐράσται περιεπλανήθησαν κατ' ἀρχὰς εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἀγγλίας· κατόπιν ὅμως ὁ Κάμπελ, διαταχθεὶς νὰ μεταβῇ εἰς τὸ ἐν Ἀμερικῇ σύνταγμα αὐτοῦ, παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν ἐρωμένην του. Κατὰ Ἰανουάριον δὲ τοῦ 1783 οἱ δύο ἐράσται ἀφίκοντο εἰς Νέαν Σκωτίαν, ἐνθα ὁ Κάμπελ ἐπαρουσίασεν εἰς τοὺς συναδελφους αὐτοῦ καὶ εἰς ὅλους ἐν γένει τοὺς φίλους τὴν Μαρίαν Μπλανσάρ ὡς νόμιμον αὐτοῦ σύζυγον.

Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὁ ἀτυχὴς γέρων Λούδλωφ εἶχε μεταβῇ εἰς Νέαν Ὑόρκην· μετὰ ματαίας δὲ ἐρεύνας καὶ ἀναζητήσεις, ἀπῆλθεν εἰς Εὐρώπην, ἐνθα καὶ ἀπεβίωσε, πρὸ τῆς εἰς Πορτσμουθὴν ἀφίξεως αὐτοῦ, κατὰ μῆνα Ἰανουάριον τοῦ 1784. Μετὰ ἓνα δὲ μῆνα ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Λούδλωφ οἱ δύο ἐράσται ἐπανῆλθον εἰς Ἀγγλίαν. Διέμειναν δὲ ἐπὶ τέσσαρα ἔτη ἐν διαφόροις πόλεσι τῆς Ἀγγλίας χωρὶς ποτε νὰ μάθωσι τὸν θάνατον τοῦ Λούδλωφ, ἀλλ' οὐχ ἤττον, ὑποθέσαντες αὐτόν, ἀπέσχον τοῦ νὰ γνωστοποιήσωσι τοὺς γάμους αὐτῶν, ὅπως μὴ ἐφελκύσῃ, φαίνεται, τὴν προσοχὴν τοῦ δημοσίου. Ἐν ἔτει δὲ 1788, μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ πρώτου αὐτῶν υἱοῦ Γουλιέλμου Ἰωάννου, ἐγκτεστάθησαν ὀριστικῶς ἐν Ἀγγλίᾳ.

Περὶ τοῦ γάμου τοῦ Ἰακώβου Κάμπελ οὐδεμία ὑπῆρχεν ἀμφιβολία· ὅτε δὲ κατὰ τὸ 1812, ἤτοι ἐξ ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ὑπολοχαγοῦ Κάμπελ, ὁ υἱὸς

αὐτοῦ ἐγένετο κύριος τῆς περιουσίας τοῦ πατρὸς του, οὐδεὶς ἀντέταξέ τι εἰς τοῦτο. Τούτου δὲ ἀποθανόντος ἐν ἔτει 1850, ἐκληρονόμησεν αὐτόν ὁ πρωτότοκος υἱὸς αὐτοῦ Ἰωάννης Κάμπελ.

Μόνον κατὰ τὸ ἔτος 1862 διευπλώθησαν διαμαρτυρίαι. Ὁ μαρκήσιος Δὲ Βριδάλβανος, ἀποθανὼν ἄνευ ἀμέσων κληρονόμων, κατέλιπε περιουσίαν, ἀποφέρουσαν ἐτήσιον εἰσόδημα ἐκ 50,000 λιρῶν στερλινῶν καὶ περιερχομένην εἰς τὴν κυριότητα τοῦ ἐγγόνου του Ἰακώβου Κάμπελ· ἀλλ' ἀπομεμακρυσμένοι τινὲς συγγενεῖς τοῦ ἀποθανόντος κατῴρθωσαν ν' ἀνεύρωσιν ἐν τῇ γραφείῳ τῶν συντάξεων αἴτησιν τῆς Μαρίας Μπλανσάρ, χρονολογουμένην ἐν ἔτει 1807 καὶ δηλοῦσαν ὅτι ὁ γάμος αὐτῆς μετὰ τοῦ Ἰακώβου Κάμπελ ἐτελέσθη ἐν Ἀμερικῇ κατὰ τὸ 1783· ἐπειδὴ δὲ κατῴρθωσαν ν' ἀποδείξωσιν ὅτι ὁ Λούδλωφ ἀπέθανεν ἐν ἔτει 1784, ἔπεται ὅτι οἱ δύο σύζυγοι δὲν ἠδύναντο νὰ συνελθωσιν εἰς γάμου κοινωνίαν ἐν ἔτει 1783. Τὸ γεγονός ἦτο ἀδιαφιλονέηκτον· οὐχ ἤττον ὅμως ἡ βουλὴ τῶν λόρδων ἀπεφάνθη ὁμοφώνως ὅτι ὁ Ἰακώβος Κάμπελ καὶ ἡ Μαρία Μπλανσάρ ἔδει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς νόμιμοι σύζυγοι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ θανάτου τοῦ Λούδλωφ, ὅτι ἡ συμβίωσις τῶν δύο προερχομένων συζύγων εἶχε τὸν χαρακτήρα νομίμου γάμου καὶ οὐχὶ παρὰ νόμου συμβιώσεως καὶ ὅτι, τοῦ Λούδλωφ ἐκλιπόντος, συνεξέλιπε καὶ πᾶν κώλυμα πρὸς ἔνωσιν αὐτῶν.

Η ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΑΥΤΗΣ ΕΝ Τῇ ΔΗΜΟΤΙΚῇ ΣΧΟΛῇ.1

6. Διδακτικὰ σχεδιάσματα.

Μετὰ τὰς κατηχητικὰς ἀσκήσεις αἱ γλωσσικαὶ καὶ ἰδίως αἱ γραμματικαὶ εἶναι αἱ δυσκολώτατοι, διόπερ ἀπαιτοῦσιν ἰδιαιτέρην διδακτικὴν ἱκανότητα καὶ μέγαν ζῆλον, Ἐκαστον μάθημα ἀπαιτεῖ ἰδιαιτέρον σχέδιον. Παραθέτομεν ἐνταῦθα δύο διδακτικὰ σχεδιάσματα.

Πρῶτον διδακτικὸν σχεδιάσμα.

Θέμα· ἡ πρότασις, τὸ ὑποκείμενον καὶ τὸ κατηγόρημα.

ΣΗΜ. Ἰδε Γ. Καρατζῆ καὶ Δ. Πετσοπούλου Ἐγχειρίδιον Ἑλληνικῆς Γραμματικῆς πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων καὶ παρθεναγωγείων. Τεύχος Α'. σελ. 21, § 25.

1. «Ὁ κῆπος πρασιρίζει». — Τοῦτο εἶναι πρότασις. Ἀνάγνωθι καὶ τὰς λοιπὰς προτάσεις! — Ἡ πρότασις συνίσταται ἐκ λέξεων. (Τοῦτο βεβαίως προηγουμένως ἐξηγήθη). Ὄνόμασε τὰς λέξεις ἐκάστης προτάσεως καὶ ἀρίθμηι αὐτάς! «Ὁ» ὡσαύτως εἶναι λέξις. Πρέπει νὰ γράφηται λοιπὸν χωριστά. Τώρα εἰπέ μοι, ὅταν λέγῃς «ὁ», δύνασαι νὰ φαντασθῇς κανὲν πράγμα; —

Τί ἔμαθες λοιπὸν περὶ τῆς λέξεως «ὁ»; δὲν σημαίνει πρᾶγμα τι. Ἄς γράψωμεν χωριστὰ τὴν λέξιν «κῆπος». Δύνασαι νὰ

*) Ἰδε ἀριθ. 34, σελ. 663—664.

ἐνθυμηθῆς τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὅποτον ὀνομάζεται τοιοῦτοτρόπως; *Κῆπος* εἶναι ὄνομα ἐνδὲς πράγματος ἢ μᾶλλον σημαίνει ἐν πράγματι, μίαν οὐσίαν. Ὅταν λέγω λοιπὸν τὴν λέξιν ταύτην, φαντάζομαι εὐθὺς πρᾶγμα τι. Ἡ λέξις «*πρασινίζει*» γράφεται ὡσαύτως χωριστά. Τί ἐννοεῖ τις, ὅταν λέγῃ τὴν λέξιν «*πρασινίζει*;» — Ἡ λέξις «*πρασινίζει*» σημαίνει μίαν πρᾶξιν, ἐνέργειαν.

Τί ἐκάμομεν ἡμεῖς μέχρι τοῦδε τὴν πρότασιν;

Μ. α. Τὴν διηρέσαμεν εἰς λέξεις.

β. Περὶ τῆς λέξεως, ἂν ἐκάστη λέξις τῆς προτάσεως σημαίνει τι, δηλ. ὅταν λέγωμεν ἐκάστην λέξιν, ἂν δυνάμεθα συγχρόνως νὰ σκεφθῶμεν τι.

Δ. Τί θὰ κάμῃς τώρα καὶ εἰς τὰς λοιπὰς προτάσεις; Τί θὰ ἐρωτήσῃς δι' ἐκάστην πρότασιν;

2. Ὅταν λέγῃς τὴν λέξιν «*ὁ*», δὲν δύνασαι νὰ σκεφθῇς τι. Λοιπὸν δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ μόνη. Ἀνήκει εἰς ἄλλην λέξιν. Εἰς τίνα λέξιν ἀνήκουσιν αἱ λέξεις: *ὁ, ἡ, τό*;

Λέγομεν «*ὁ κῆπος*» καὶ εὐθὺς σκεπτόμεθα ἐν πρᾶγμα· ἀλλὰ δὲν γνωρίζομεν τί κάμνει ὁ κῆπος. Λεῖπει τι λοιπὸν ἄρα δὲν εἶναι πράξεις, ἀλλὰ μέλος τῆς προτάσεως (ὅρος τῆς προτάσεως). Ποῖον εἶναι τὸ δεύτερον μέρος; — Ἡ λέξις «*πρασινίζει*» εἶναι ὡσαύτως μέρος τῆς προτάσεως, διότι δύναται τις νὰ σκεφθῇ τι λέγων «*πρασινίζει*».

Τί ἐδιδάχθης λοιπὸν ἐντεῦθεν; Μ. Ἡ πρότασις ἔχει δύο μέρη. Τὸ πρῶτον μέρος εἶναι — ὁ «*κῆπος*» καὶ συνίσταται ἐκ δύο λέξεων. Τὸ δεύτερον μέρος εἶναι — «*πρασινίζει*» καὶ εἶναι μία λέξις.

Τί θὰ κάμωμεν καὶ εἰς τὰς ἐξῆς προτάσεις; Κάμει το.

ΣΗΜ. Ἐκαστον παιδίον πρέπει νὰ δύναται αὐτὸ νὰ σχηματίσῃ ὁρθῶς τὰς ἐρωτήσεις· ὥς ἐρωτᾷ μὲν τὸ ἐν, ὥς ἀποκρίνεται δὲ τὸ ἕτερον.

Τί δὲν γνωρίζεις; (Δὲν γνωρίζω, «*τίς πρασινίζει*».) Εἰπέ τί ἔκαμες καὶ τί δὲν γνωρίζεις; (παρέλειψα τὸ πρῶτον μέρος τῆς προτάσεως· δὲν γνωρίζω λοιπὸν τίς πρασινίζει.)

Τὸ αὐτὸ πρέπει νὰ πράξῃς καὶ νὰ εἴπῃς καὶ διὰ τὰς λοιπὰς προτάσεις.

Ὅστις δὲν γνωρίζει τι πρέπει νὰ ἐρωτᾷ καὶ νὰ μανθάνῃ. — «*πρασινίζει*». Τί δὲν γνωρίζεις; (Σημειώσαι τὴν λέξιν τίς.) *πρασινίζει*; Τοῦτο εἶναι ἐρώτησις. Ποῖαν λέξιν μεταχειρίσθης πρῶτον; — Ἡ λέξις «*τίς*» εἶναι ἀναγκαία εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην. διὰ τὴν ὀνομάζομεν ἐρωτηματικὴν λέξιν. (Ἡ ἐρώτησις γράφεται. Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία ὑπογραμμίζεται.)

Ἐν τῇ ἐρωτήσει ποῖον μέρος τῆς προτάσεως ὑπάρχει; Ποῖον λεῖπει; (Τί λογὴς λέξις ὑπάρχει ἄντ' αὐτοῦ; —

Εἰς τὴν ἐρωτητὸν ἀποδίδεται ἡ ἀπόκρισις.

4. «*τίς πρασινίζει*; — ὁ κῆπος, «*ποῖα* εἶναι ἡ ἀπόκρισις; — Διατί; (Μ. Δὲν γνωρίζω, ποῖος πρασινίζει καὶ διὰ τοῦτο ἐρωτῶ. Ἡ λέξις «*κῆπος*» λέγει, τίς πρασινίζει. Εἶναι λοιπὸν ἀπόκρισις.

Ἄς παραλειφθῇ ὡσαύτως τὸ πρῶτον μέρος ἐκάστης τῶν λοιπῶν προτάσεων. Ἐρώτησον, ἀποκρίθητι, (ἢ εἰς μὲν τῶν μαθητῶν ἐρωτᾷ, ἕτερος δὲ ἀποκρίνεται.) Τί φανερώνει ἡ λέξις *κῆπος* ὡς ἀπόκρισις; — Εἰπέ ὅλας τὰς ἀποκρίσεις καὶ τί φανερώνουσι. (Τὸ φωνὴν φανερώνει τίς βλαστάνει. Τὸ δένδρον φανερώνει τίς ἀν-
θῇ κτλ.)

5. (Ἐπανάληψις.) Ποῖον εἶναι τὸ δεύτερον μέρος τῆς προτάσεως (Τί φανερώνει)

— Ἐκάστης προτάσεως τὸ δεύτερον μέρος ὥς παραλειφθῇ. Ἐρώτησον! Πῶς θὰ ἐρωτήσῃς; — Τί φανερώνει ἡ ἀπόκρισις; — Αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σημαίνουσι, τί κάμνουσι τὰ διάφορα πράγματα λόγονται ἐνέργειαι. Τίνες λοιπὸν εἶναι αἱ ἐνέργειαι;

Καὶ τὰ λοιπὰ ὡς ἀνωτέρω.

(Κατὰ τὴν Ludwig Wangemann)

Δεύτερον διδακτικὸν σχέδιον

Θέμα. Προσδιορισμοί

ΣΗΜ. Ἴδε Γ. Κατατζᾶ καὶ Δ. Πετσοπούλου Ἐγχειρίδιο Ἑλλ. Γνωστικῆς Τεχ. Γ' σελ. 80.

1. «*Τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ* εἶναι θαυμαστόν.

Ι. Εἰσαγωγή. (Ἐπαναληπτικαὶ ἐρωτήσεις.) Περὶ τίνος λέγεται τί; Περὶ τοῦ ὀνόματος. Ποῖον εἶναι λοιπὸν τὸ υποκείμενον; Τὸ ὄνομα. Τί λέγεται περὶ τοῦ ὀνόματος; Εἶναι θαυμαστόν. Ποῖον εἶναι τὸ κατηγορήμα; Εἶναι θαυμαστόν.

ΙΙ. Πραγματεία τοῦ θέματος. Τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ εἶναι θαυμαστόν. Τίνος ὄνομα εἶναι θαυμαστόν; Τοῦ Θεοῦ. Τίνα λέξιν προσδιορίζει ἡ λέξις «*τοῦ Θεοῦ*»; Τὴν λέξιν «*ὄνομα*». Πῶς ὀνομάζεται τὸ μέρος τῆς προτάσεως, ὅπερ τίθεται πρὸς ἀκριβέστερον προσδιορισμὸν ἑτέρου μέλους; Προσδιορισμός. Τί μέρος λόγου εἶναι ἡ λέξις ὄνομα; Οὐσιαστικόν. Τί μέρος λόγου προσδιορίζει ὁ προσδιορισμός; Οὐσιαστικόν. Τί εἶναι προσδιορισμός; Προσδιορισμὸς εἶναι λέξις προσδιορίζουσα ἀκριβέστερον οὐσιαστικὸν τι.

Τί μέρος λόγου εἶναι ὁ προσδιορισμός; Οὐσιαστικόν; Πῶς λέγομεν, ὅταν ἀπλῶς ὀνομάζωμεν τὴν λέξιν; Ὁ Θεός. Ἄλλ' ἐδῶ πῶς λέγομεν; Τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεός εἶναι πτώσεως ὀνομαστικῆς. τοῦ Θεοῦ εἶναι πτώσεως γενικῆς. Ἐπανάληψις. Τίνος πτώσεως εἶναι ὁ προσδιορισμός; Γενικῆς. Πῶς ἐρωτῶμεν διὰ νὰ εὐρωμεν τὴν γενικὴν; Διὰ τοῦ ἐρωτήματος: *τίος*;

Ἀνακεφαλαιώσις. Πῶς ἐκφέρεται ἐνταῦθα ὁ προσδιορισμός καὶ εἰς τίνα ἐρώτησιν ἀποδίδεται; Ὁ προσδιορισμὸς δύναται νὰ ἐκφέρεται δι' οὐσιαστικοῦ κατὰ γενικὴν καὶ ἀποδίδεται τότε εἰς τὸ ἐρώτημα: *τίος*;

2. Ἡ πεῖνα εἶναι κάλλιτος μάγειρος.

Τί λογὴς μάγειρος εἶναι ἡ πεῖνα; κάλλιτος. Ποῖα λέξις προσδιορίζεται ἀκριβέστερον διὰ τῆς λέξεως «*κάλλιτος*»; Ἡ λέξις «*μάγειρος*». Τί μέρος λόγου εἶναι ἡ λέξις «*μάγειρος*»; Οὐσιαστικόν. Ποῖα λέξις προσδιορίζεται ἐνταῦθα διὰ τῆς λέξεως «*κάλλιτος*»; Οὐσιαστικόν. Ποῖα λέξις προσδιορίζεται ἐνταῦθα διὰ τῆς λέξεως «*κάλλιτος*»; Οὐσιαστικόν. Πῶς ὀνομάζεται ἡ λέξις «*κάλλιτος*» ἐπειδὴ προσδιορίζει τὴν λέξιν «*μάγειρος*»; Προσδιορισμός. Τί μέρος λοιπὸν τῆς προτάσεως εἶναι ἡ λέξις «*κάλλιτος*»; Προσδιορισμός. Τί μὲν λέγει διὰ τὸν μάγειρον ὁ προσδιορισμός «*κάλλιτος*»; Δίδει μίαν ιδιότητα τοῦ μαγείρου. Πῶς ὀνομάζομεν τοιαύτην τινὰ λέξιν; Ἐπίθετον. Εἰς τί ἐρώτημα ἀποδίδεται; Εἰς τὸ ἐρώτημα: «*τί λογὴς*».

Συμπεράσμα. Ὁ προσδιορισμὸς δύναται νὰ ἐκφέρεται καὶ δι' ἐπιθέτου καὶ τότε ἀποδίδεται εἰς τὸ ἐρώτημα: «*τί λογὴς*».

3) «*Δώδεκα μῆνες* ἀποτελοῦσιν ἓν ἔτος.

Πόσοι μῆνες ἀποτελοῦσιν ἓν ἔτος; Ποῖαν λέξιν προσδιορίζει ἀκριβέστερον ἡ λέξις «*δώδεκα*»; Τὴν λέξιν «*μῆνες*». Τί μέρος λόγου εἶναι ἡ λέξις «*μῆνες*»; Οὐσιαστικόν. Τί μέρος τῆς προτάσεως εἶναι λοιπὸν ἡ λέξις «*δώδεκα*»; Προσδιορισμός. Τί σημαίνει ἡ λέξις «*δώδεκα*»; Ποσότης ἢ ἀριθμὸν. Πῶς δυνάμεθα λοιπὸν

νὰ τὴν ὀνομάσωμεν; Ἀριθμητικόν. (Τὰ αὐτὰ καὶ διὰ τὴν λέξιν «ἔν»); Πόσοι (πόσα); κτλ.

Συμπέρασμα. Ὁ προσδιορισμὸς δύναται πρὸς τούτοις νὰ ἐκφερῇται καὶ δι' ἀριθμητικῶν καὶ τότε ἀποδίδεται εἰς τὸ ἐρώτημα: πόσοι κτλ.

Οὕτως ἐξετάζονται περίπου καὶ οἱ μετοχικοὶ καὶ ἐμπρόθετοι προσδιορισμοὶ καὶ εἴτα ἔπεται

Ἀσκησις.

(Κατὰ τὸν Dr Fr. Nadler)

Ἐν Μεγάλῳ Ρεύματι.

Γ. ΚΑΡΑΤΖΑΣ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΦΩΤΙΚΗΣ

Ἐν ταῖς παρατηρήσεσιν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν χρονολογικῶν καταλόγων τοῦ μητροπολίτου κ. Ἀνθίμου Ἀλεξοῦδου ταῖς δημοσιευθεῖσαις τελευταίως εἰς τὴν «Ἐπιθεώρησιν Νεολόγου» ὁ κ. Ν. Γ. Μυστακίδης γράφει ὅτι, ἡ Φωτική, ἣν ἡμεῖς ἐθέσαμεν εὐρόντες εἰς τὸ Λιμὸνι τῆς Παραμυθίας, ἄλλοι δ' ἀρχαιότεροι εἰς Βελλᾶν, κεῖται εἰς Γραιτσούνισταν, τὴν καὶ Κρετζούνιστὰ καὶ Γκριτσούνιστὰ γραφομένην, προσεπάγεται δὲ πρὸς ἀπόδειξιν τούτου τὰ ἐξῆς: «διότι, λέγει, εἰς Γραιτσούνισταν οὐ μόνον ἐρείπια Πελασγικὰ καὶ Βυζαντινὰ σώζονται, ἀλλὰ καὶ ναὸς ἐν συνοικίᾳ Ἀμυγδαλίᾳ, ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου, Ἐπισκοπὴ μέχρι σήμερον λεγόμενος φέρεται δ' ὅτι πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων Κύριλλος τις ἐπίσκοπος ἀνεκαίνισεν αὐτόν» καὶ ἐξακολουθῶν ἀναφέρει παρακατιῶν ὅτι ἡ Φωτικὴ ἢ Φωτικὴ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἔκειτο εἰς Γραιτσούνισταν, ἔνθα ἐρείπια Σειστρουνίου κτλ., ὑπῆγοντο δὲ εἰς αὐτὴν καὶ τινα χωρία, τὰ ὅποια σήμερον ὑπάρχοντα εἰς τὴν τῆς Παραμυθίας ἐπισκοπὴν. Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Φωτικῆς ἢ Φωτικῆς, ἡ ἐπισκοπικὴ ἔδρα μετηνέχθη αὐτόθι πρὸ τῆς μεταθέσεως αὐτῆς εἰς Βελλᾶν, ὥστε ἐπὶ αἰῶνας ὑπῆρχεν εἰς Γραιτσούνισταν· ἐκεῖθεν δὲ μετετέθη εἰς τὴν μονὴν Βελλᾶς ὑπὸ τινος ἐπισκόπου Ἀβελ, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα Βελλᾶς ἢ Βελλᾶς κατὰ τινα ἐγγώριον παράδοσιν. Ἀπὸ Γραιτσούνιστης ἢ ἐπισκοπῆς Φωτικῆς ἢ Φωτικῆς μετηνέχθη εἰς Βελλᾶν πέραν τῶν Δαλιανῶν, ἧς ὁ καθεδρικός ναὸς... κτλ.»

Ἡ γνώμη ὅτι ἡ Φωτικὴ ἔκειτο εἰς Γριντσούνισταν, ἐξηνέχθη τὸ πρῶτον, ἂν μὴ ἀπατώμεθα, ὑπὸ τοῦ Ι. Λαμπρίδου κατὰ τὸ 1888³ εἰς τὰ Ἡπειρωτικὰ Μελετήματά του², ἔνθα πάντα σχεδὸν τ' ἀνωτέρω τοῦ κ. Ν. Γ. Μυστακίδου ἀναφέρονται ἁπλῶς μὲν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τόσο κατηγορηματικῶς, ὅσον πρὸς τῷ δευτέρῳ, καθότι ἡ μαρτυρία τοῦ Προκοπίου ἐμβάλλει εἰς ἀμφιβολίας τὸν Ι. Λαμπρίδην, ὡς ἂν δ' ἔλειπεν

αὕτη, λέγει οὗτος, ἀδιστάκτως ἕκστος θὰ παρεδέχετο μὲχρι νεωτέρων παρατηρήσεων διὰ τῆς ἀξίνης ὅτι ἡ Φωτικὴ εἰς Γκριτσούνισταν ἔκειτο καὶ συμπεραίνει ἢ ὅτι ἡ Φωτικὴ ἔκειτο εἰς Γκριτσούνισταν, ὅπερ πιθανώτερον, ἢ ὅτι μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Φωτικῆς μετηνέχθη ἡ πνευματικὴ τῶν περιοίκων ἔδρα αὐτόθι πρὶν ἢ εἰς τὴν Βελλᾶν μετατεθῇ, ὡς κορωνίδα διὰ τῶν συμπερασμάτων του καὶ σκέψεων τούτων ἐπιφέρει τὴν ἐξῆς ἐρώτησιν: «Ποῦ ἀλλάχου τῆς Παλαιᾶς Ἡπείρου ἔκειτο ἡ ἀρχαία ἐκείνη τῆς Φωτικῆς ἐπισκοπὴ πρὸ τῆς εἰτελάσεως τῶν Οὐνῶν καὶ Σλάβων;»

Πάντες οἱ γράψαντες πρὸ τοῦ Λαμπρίδου ἐδέχοντο τὴν Φωτικὴν εἰς τὴν Βελλᾶν (δὲν γνωρίζω πότε ὁ κ. Α. Πετρίδης ἔγραψεν ὅτι ἡ Φωτικὴ εἶναι ἡ Παραμυθία μετὰ τὰς ἐρεῦνας μου καὶ δημοσιεύσεις, ἢ πρότερον), ἐδικαιολογοῦν δὲ τὴν τοιαύτην παραδοχὴν στηριζόμενοι εἰς τοὺς ἐπισκοπικούς καταλόγους, εἰς ἕνα τῶν ὁποίων³ ἀναφέρεται ὅτι Φωτικὴ ἢ νῦν Βελλᾶ ἔστι καὶ εἰς ἕτερον⁴ «Φωτικὴ ἢ νῦν Βελλᾶ». Μόνον ὁ Ἀλ. Πάλλης θελήσας νὰ τοποθετήσῃ τὴν Εὐροίαν εἰς Βελλᾶν, ἠρνήθη τὴν θέσιν τῆς Φωτικῆς αὐτόθι ἐνεκα τοπογραφικῶν λόγων, στηριζομένων εἰς τὰ περὶ Εὐροίας καὶ Φωτικῆς γεγραμμένα ὑπὸ τοῦ Προκοπίου⁵. Σύμφωνας πρὸς τοῦτον, βραδύτερον πολὺ, καὶ ὁ Λαμπρίδης⁶ ἠθέλησε ν' ἀποδείξῃ τὴν μὴ ὑπαρξίν τῆς Φωτικῆς εἰς Βελλᾶν, διὰ τῶν σωζομένων ἐρείπιων τῶν οἰκοδομῶν, ἀτινὰ εἶναι λίαν μεταγενέστερα τῆς Φωτικῆς, ἀλλ' εἰς ἄλλην ὑπέπεσε πλάνην οὗτος, τιθεὶς τὴν Φωτικὴν εἰς Γκριτσούνισταν, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, οὐχὶ ὡς βέβαιον θεωρῶν τοῦτο, ἀλλὰ διότι δὲν εἶχε ποῦ ἀλλάχου τῆς Παλαιᾶς Ἡπείρου νὰ τὴν θέσῃ, καί, ἕως οὗ νεώτεροι ἐρευνᾶν διὰ τῆς ἀξίνης διασφηνίσωσι τὸ ζήτημα, ἐθεώρησεν ὡς πιθανωτέραν τὴν ἣν ἐξέφερε γνώμην του.

Βεβαίως ἀρχαιολογικὰ καὶ τοπογραφικὰ ζητήματα μόνον διὰ τῆς ἀξίνης ἐν ἀνασκαφαῖς διαλευκαίνονται ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον, ἀνακάλυψις δὲ διὰ τῆς ἀξίνης κυρίως ἀπέδειξε τελευταῖον (ἐν ἔτει 1891) μετὰ τὰ γραφέντα ὑπὸ τοῦ κ. Λαμπρίδου, ὅτι ἡ Φωτικὴ μῆτε ἐν Βελλᾷ κεῖται, μῆτε εἰς Γκριτσούνισταν, ἀλλ' εἰς τὸ Λιμὸνι τῆς Παραμυθίας. Τὴν ὑπ' ἡμῶν τὸ πρῶτον εὐρεθείσαν εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἐπιγραφὴν, ἐδημοσιεύσαμεν μὲν μετὰ σημειώσεων ἐν τῷ «Νεολόγῳ»⁷, ἀλλὰ καὶ βραδύτερον, συμπληρωθείσαν ὑπὸ τῶν Γάλλων ἀρχαιολόγων Charle, Berard καὶ Ernest Legrand κατεχωρήσαμεν εἰς τὸ ἐν Κων) πόλει ἐκδιδόμενον περιοδικὸν «Κήρυξ»⁸ ἔνθα

3) Γ. Χ. Χασιώτου περὶ Δωδώνης Μέρ. Α. § 17. σελ. 96.

5) Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων ὑπὸ Πάλλη καὶ Ποτλῇ, Τόμ. Ε'. Ἀθήναι 1855. σελ. 496.

5) Ἀλεξίου Πάλλη ἱατροῦ. Μελέται ἐπὶ τῆς ἱστορίας καὶ ἀρχαίας γεωγραφίας τῆς Ἡπείρου σελ. 18 τῆς παρ' ἡμῶν ἐκδόσεως.

6) Ἡπειρ. μελετήματα Τεῦχ. Γ' σελ. 61. καὶ 62.

7) Ἀριθ. 6444 Ἰανουαρίου 11.—1891.

8) Τόμ. Γ'. ἀριθ. 9ος κατὰ Μάϊον 1892.

1) Ἔτος Τρίτον ἀριθ. 33.

2) Τεῦχος Γ'. σελ. 61 καὶ 62.